

GIÁO DỤC TINH THẦN ĐOÀN KẾT CHO HỌC SINH TRƯỜNG PHỔ THÔNG DÂN TỘC NỘI TRÚ THCS&THPT TÂN LẠC THÔNG QUA HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM, HƯỚNG NGHIỆP

Nguyễn Thị Thu Hiền
Trường phổ thông dân tộc nội trú THCS&THPT Tân Lạc
Ngô Thị Lan Anh
Khoa Giáo dục Chính trị, trường ĐHSP-ĐHTN

Tóm tắt: Bài báo nghiên cứu vai trò của hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp trong việc giáo dục tinh thần đoàn kết cho học sinh trường phổ thông dân tộc nội trú (PT DTNT) THCS&THPT Tân Lạc. Nghiên cứu sử dụng phương pháp khảo sát, phỏng vấn và quan sát để phân tích thực trạng, từ đó đề xuất giải pháp nâng cao. Kết quả nghiên cứu cho thấy các hoạt động tập thể, sự kiện văn hóa và câu lạc bộ có tác động tích cực đến mối quan hệ bạn bè, giảm xung đột và xây dựng môi trường học đường gắn kết.

Từ khóa: Tinh thần đoàn kết; giáo dục; hoạt động trải nghiệm; hướng nghiệp; học sinh dân tộc nội trú; PT DTNT Tân Lạc.

EDUCATING THE SPIRIT OF SOLIDARITY FOR STUDENTS OF TAN LAC ETHNIC BOARDING LOWER AND UPPER SECONDARY SCHOOL THROUGH EXPERIENTIAL AND CAREER-ORIENTATION ACTIVITIES

Nguyen Thi Thu Hien
Tan Lac Ethnic Boarding Lower and Upper Secondary School
Ngo Thi Lan Anh
Faculty of Political Education, Thai Nguyen University of Education

Abstract: This paper examines the role of experiential and career-orientation activities in fostering the spirit of solidarity among students of Tan Lac Ethnic Boarding Lower and Upper Secondary School. The study employs survey, interview, and observation methods to analyze the current situation and propose improvement solutions. Findings indicate that collective activities, cultural events, and clubs have positive impacts on peer relationships, help reduce conflicts, and contribute to building a cohesive school environment.

Keywords: Solidarity; education; experiential activities; career orientation; ethnic boarding students; Tan Lac Ethnic Boarding School

Nhận bài: 18/07/2025

Phản biện: 19/08/2025

Duyệt đăng: 24/08/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tinh thần đoàn kết là một trong những phẩm chất cốt lõi mà giáo dục phổ thông Việt Nam hướng tới, đặc biệt ở môi trường PT DTNT, nơi học sinh đến từ nhiều dân tộc, vùng miền khác nhau. Ở môi trường giáo dục, mỗi cá nhân học sinh được ví như một tế bào trong cơ thể con người, đều đóng vai trò quan trọng trong sự phát triển của nhà trường bằng cách yêu thương, đoàn kết, tôn trọng và hỗ trợ nhau cùng học tập tốt. Trong bối cảnh Chương trình giáo dục phổ thông 2018 đề cao hoạt động trải nghiệm và hướng nghiệp, việc tích hợp nội dung giáo dục đoàn kết vào các hoạt động này vừa đáp ứng yêu cầu chương trình, vừa phù hợp đặc thù nhà trường.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số khái niệm cơ bản

Đoàn kết là sự gắn bó, hỗ trợ lẫn nhau giữa các cá nhân, tập thể vì mục tiêu chung. “Đoàn kết có thể hiểu một cách đơn giản là sự tập hợp, kết thành một khối thống nhất, cùng hoạt động vì một mục đích chung nào đó” [4]. Theo từ điển Tiếng

Việt, “đoàn kết” được định nghĩa là: “Kết thành một khối thống nhất, cùng hoạt động vì một mục đích chung” [5; tr.328]. Đoàn kết chính là sự gắn bó, giúp đỡ lẫn nhau trong mọi hoàn cảnh, công việc, cuộc sống. Đó là phẩm chất đạo đức cao đẹp cần hình thành và phát triển cho học sinh thông qua các hoạt động giáo dục trong nhà trường.

Giáo dục tinh thần đoàn kết là quá trình tổ chức hoạt động, hình thành thói quen hợp tác, tôn trọng, chia sẻ và hỗ trợ giữa các thành viên trong cộng đồng học sinh. Để giáo dục tinh thần đoàn kết cho học sinh trong nhà trường, thầy cô cần thực hiện ở nhiều hoạt động khác nhau, không chỉ là hoạt động dạy học trên lớp, mà còn thông qua các hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp, hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp (HĐTN-HN) “là hoạt động giáo dục do nhà giáo dục định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện, tạo cơ hội cho học sinh tiếp cận thực tế, thể nghiệm các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã

có và huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng của các môn học để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội phù hợp với lứa tuổi; thông qua đó, chuyển hoá những kinh nghiệm đã trải qua thành tri thức mới, hiểu biết mới, kỹ năng mới góp phần phát huy tiềm năng sáng tạo và khả năng thích ứng với cuộc sống, môi trường và nghề nghiệp tương lai” [2; tr.30]. Đây là một hoạt động giáo dục bắt buộc trong chương trình giáo dục phổ thông 2018, được thiết kế để học sinh có cơ hội tiếp xúc trực tiếp với thực tế, thể nghiệm cảm xúc, tích lũy kinh nghiệm và phát triển các phẩm chất, năng lực cần thiết cho cuộc sống.

Ở cấp trung học cơ sở, nội dung Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp tập trung hơn vào các hoạt động xã hội, hoạt động hướng đến tự nhiên và hoạt động hướng nghiệp; đồng thời hoạt động hướng vào bản thân vẫn được tiếp tục triển khai để phát triển các phẩm chất và năng lực của học sinh. Do đó, việc tích hợp giáo dục tinh thần đoàn kết cho học sinh trong hoạt động giáo dục trải nghiệm là phù hợp đối với học sinh ở bậc trung học phổ thông. Kết hợp với kiến thức của môn Giáo dục công dân, thầy cô sẽ thiết kế các hoạt động để tăng cường giáo dục tinh thần đoàn kết giữa các em học sinh với nhau, góp phần phát triển ở các em năng lực hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo, phẩm chất yêu nước, nhân ái, trách nhiệm, trung thực, chăm chỉ.

2.2. Thực trạng giáo dục tinh thần đoàn kết trong học sinh trường phổ thông DTNT THCS&THPT Tân Lạc

Theo kết quả khảo sát đầu năm học 2024–2025 thực hiện với học sinh khối 6, 7, 8 của Nhà trường, có 98,3% học sinh thích học tập tại trường. Tuy nhiên, vẫn có 8,3% học sinh từng bị tổn hại về tinh thần/thể chất. 98,3% học sinh được hỏi đánh giá lớp đoàn kết, song vẫn tồn tại nhóm học sinh nhút nhát, khép mình, khó hòa nhập. trên thực tế, các năm học trước, nhà trường vẫn xảy ra một số vụ việc bạo lực học đường và mất đoàn kết giữa các khối lớp. Tuy sự việc xảy ra rất nhỏ nhưng đó cũng là yếu tố này ảnh hưởng tiêu cực đến tâm lý, kết quả học tập và sự phát triển toàn diện của học sinh.

Qua tìm hiểu tình hình từng lớp học, nhận thấy đa số các em là học sinh ngoan ngoãn, kính thầy, yêu bạn có khát vọng vươn lên trong học tập, các em ao ước được học tập dưới mái trường DTNT

để nuôi dưỡng những ước mơ bay cao bay xa của bản thân. Tuy nhiên, do đặc thù là học sinh dân tộc nội trú (DTNT), các em chủ yếu đến từ các xã vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn nên đa phần còn khá rụt rè, nhút nhát, chưa hòa đồng được với các bạn, các lớp anh, chị. Một số em còn có xu hướng sống khép mình, khá trầm và ít chịu giao tiếp với bạn bè xung quanh, khó có thể tạo nên một tập thể lớp thực sự là đoàn kết. Bên cạnh đó, nhiều em vấp phải những trở ngại như: bị các anh chị trêu chọc, buông lời dọa nạt khiến các em bị áp lực tinh thần đè nặng, học tập sa sút, tinh thần có phần hoảng loạn.

Trong khi đó, đối với học sinh việc xây dựng tinh thần đoàn kết có ý nghĩa quan trọng. Nó không chỉ giúp các em vượt qua những khó khăn, thử thách, phát huy hết khả năng tiềm tàng của mỗi cá nhân mà còn tạo nên sức mạnh tổng hợp, giúp các em dễ dàng hơn trong việc hoà nhập, hợp tác với những người xung quanh. Đặc biệt, trong giai đoạn cả nước đang thực hiện mục tiêu đổi mới CTGD PT 2018, hướng tới việc đảm bảo phát triển đầy đủ các phẩm chất và năng lực người học; chú trọng thực hành, vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học để giải quyết vấn đề trong học tập và đời sống thì việc tổ chức các hoạt động tập thể “học mà chơi, chơi mà học” càng trở nên có ý nghĩa. Điều này, không những giúp học sinh phát triển được những kỹ năng mềm mà chính những hoạt động bổ ích ấy lại như sợi dây thắt chặt hơn tình đoàn kết của học sinh, nó sẽ nhanh chóng xua tan cảm giác lạ trường, lạ thầy, lạ bạn của những em học sinh đầu cấp. Và cũng là bài học thức tỉnh những học sinh đang có những động thái gây ra những vụ bạo lực học đường, bạo lực ngôn từ trong nhà trường. Hoạt động trải nghiệm trong nhà trường sẽ giúp các em đoàn kết hơn với bạn trong lớp, trong khối, trong trường. Từ đó tạo cho các em niềm tin, động lực và cả cơ hội để hoà đồng hơn, học hỏi lẫn nhau trong môi trường nội trú. Đó cũng sẽ là tiền đề để các em học tập và rèn luyện tốt hơn nữa trở thành những công dân đủ đức, đủ tài xây dựng xã hội.

2.3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả giáo dục tinh thần đoàn kết trong học sinh trường phổ thông DTNT THCS&THPT Tân Lạc thông qua hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp

Thứ nhất, xây dựng mối đoàn kết trong học sinh bằng việc tổ chức các trò chơi tập thể trong nhà trường

Hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao trong nhà trường luôn là những hoạt động được

đồng đảo học sinh yêu thích. Tham gia các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao không chỉ giúp học sinh có sức khỏe tốt mà còn là sợi dây thắt chặt tinh thần đoàn kết, thân ái giữa các học sinh với nhau, giúp cho các em lấy lại được sự cân bằng trong tâm hồn sau những giờ học căng thẳng cũng như hạn chế được bản tính nhút nhát, e dè vốn có hữu trong mỗi học sinh ở trường phổ thông DNT THCS&THPT Tân Lạc. Nắm bắt được tâm lý này của học sinh, giáo viên, đặc biệt giáo viên chủ nhiệm cần chú trọng đến công tác phối hợp với các tổ chức đoàn thể trong nhà trường để học sinh có một sân chơi phát triển tối đa kỹ năng mềm và luôn khao khát được học tập và rèn luyện dưới mái trường Nội trú Tân Lạc.

Bám sát kế hoạch hoạt động của Đoàn thanh niên (ĐTN) và Đội thiếu niên tiền phong Hồ Chí Minh (ĐTNTPHCM) trong nhà trường, giáo viên cần khuyến khích các em tích cực tham gia các hoạt động tập thể. Ngoài những cuộc thi đua kỷ niệm những ngày lễ lớn trong năm do ĐTN và ĐTNTPHCM tổ chức, Nhà trường cũng cần tổ chức để các em có cơ hội được tham gia các hoạt động tập thể khác phù hợp với sở thích và năng lực bản thân. Một trong những hoạt động tập thể các em rất yêu thích đó là hoạt động Cướp cờ giữa các khối lớp. Đây là hoạt động bổ ích không những thắt chặt hơn nữa mối quan hệ tình bạn, tình thầy trò, các em được giao lưu với bạn bè trong lớp, giữa các khối lớp và học sinh trong toàn trường. Ngoài ra, thông qua trò chơi dân gian như: Kéo co, ném còn, nhảy bao bố, chơi ô ăn quan, trò chơi đánh măng, trò chơi cà kheo... các em còn lưu giữ những nét đẹp văn hoá dân tộc. Đây là một hình thức duy trì và phát huy rạng ngời nét đẹp văn hoá dân tộc. Qua quan sát nhận thấy, hoạt động Cướp cờ được học sinh trong nhà trường hưởng ứng sôi nổi, các em rất thích thú khi được sống lại ký ức tuổi thơ đẹp đẽ qua các trò chơi dân gian. Không những thế, hoạt động này còn là cơ hội để học sinh biết đến nhiều trò chơi mới như: *Truyền tin, yêu thương đồng đội, ai làm ca sỹ, hợp sức...* Từ đó, các em không chỉ nhận thức rõ những giá trị truyền thống văn hoá của mỗi địa phương tô điểm sắc thắm cho vườn hoa văn hoá nước nhà mà còn giúp học sinh hiểu sâu sắc ý nghĩa của tinh thần đoàn kết trong cộng đồng. Cũng từ những hoạt động ý nghĩa này, học sinh biết yêu thương, giúp đỡ, chia sẻ. Đây chính là những yếu tố quan trọng mà chương trình GDPT 2018 hướng tới.

Như vậy, việc tham gia các hoạt động tập thể

tạo cho các em một tinh thần thoải mái, trau dồi kỹ năng sống và phát triển một cách toàn diện đáp ứng yêu cầu giáo dục trong tình hình mới. Từ những hoạt động bổ ích này, các em có được khả năng khi đứng trước đám đông và hơn cả chính là sự hạnh phúc, sự đoàn kết nỗ lực cùng nhau thi đua học tập dưới mái trường phổ thông DNT THCS&THPT Tân Lạc.

Thứ hai, giáo dục tinh thần đoàn kết cho học sinh thông qua việc đổi mới hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp trong nhà trường

Nhằm mục đích nâng cao hiệu quả giáo dục toàn diện cho các em về mọi mặt như đạo đức, trí dục, thể dục, lao động..., đồng thời khắc phục bản tính thiếu tự tin, sống khép mình và gây mất đoàn kết của học sinh trường phổ thông DNT THCS&THPT Tân lạc, cần nâng cao tính hiệu quả của hoạt động trải nghiệm gắn với tiết sinh hoạt lớp. Giáo viên chủ nhiệm cần phải tổ chức tiết học này với mong muốn mang lại màu sắc mới để tiết học thực sự là một tiết học hạnh phúc, tiết học mà ở đó, học sinh nhận ra vai trò, tầm quan trọng và ý nghĩa của tính đoàn kết quan trọng như thế nào trong hành trang trưởng thành của bản thân.

Để làm được điều đó, trước khi thực hiện tiết hoạt động trải nghiệm – sinh hoạt lớp, giáo viên cần bám sát hướng dẫn của sách giáo viên về cách thức tiến hành giờ học. Cách đó một tuần, giáo viên giao nhiệm vụ cho từng đội, nhóm, tổ chuẩn bị nội dung hoạt động theo chỉ dẫn của giáo viên. Giáo viên chú trọng tới các hoạt động đội nhóm để lan toả tinh thần đoàn kết sâu rộng trong học sinh. Ví dụ như khi thực hiện tiết 1: *Chia sẻ thói quen tốt của em và của bạn trong chủ đề 1: Rèn luyện thói quen* – HĐTN, HN lớp 7, trong hoạt động khởi động, giáo viên cho học sinh thực hiện trò chơi có tên gọi: *Tiếp sức*. Giáo viên chia lớp thành 03 đội, nhiệm vụ của các đội là thay nhau lên nghi ra những thói quen tốt của mình khi ở trường trong thời gian nhất định (1 phút). Hoạt động này kích hoạt mạnh mẽ tính đoàn kết trong học sinh, các em vượt qua những rào cản ngại ngùng, khép nép, thu mình và hiểu rằng ngôi trường là một gia đình lớn, bạn bè trong nhà trường chính là anh em để tham gia hoạt động. Những phút giây ấy giúp học sinh xích lại gần nhau hơn, thân thiện và cởi mở với nhau hơn. Khi các em đoàn kết coi bạn bè trong lớp, trong trường như người thân thì kết quả học tập mỗi ngày thêm khởi sắc bởi các em được học tập trong môi trường mà học sinh có cảm nhận như đang sống ở nhà vậy.

Thứ ba, giáo dục tinh thần đoàn kết cho học sinh qua hoạt động của các câu lạc bộ trong nhà trường.

Việc xây dựng và củng cố tinh thần đoàn kết trong trường học là yếu tố then chốt, góp phần giúp học sinh phát triển toàn diện cả về học tập lẫn kỹ năng xã hội. Các câu lạc bộ (CLB) trong nhà trường giữ vai trò quan trọng trong việc khơi dậy và phát huy tinh thần đoàn kết thông qua nhiều hoạt động phong phú, đa dạng. Đặc biệt, học sinh trường DTNT thường có đặc điểm rụt rè, nhút nhát, ít bộc lộ bản thân; do đó, việc tham gia sinh hoạt tại các CLB giúp các em trở nên tự tin, mạnh dạn hơn trong việc phát triển năng lực, thể lực và năng khiếu ngoài giờ học trên lớp. Nhờ vậy, học sinh không còn cảm thấy căng thẳng, nhàm chán sau giờ học, đồng thời tình cảm gắn bó, yêu thương và tinh thần đoàn kết trong tập thể cũng được củng cố ngày càng bền chặt.

Thực tiễn tại trường phổ thông DTNT THCS & THPT Tân Lạc, bên cạnh việc chú trọng nâng cao chất lượng dạy và học, còn đặc biệt quan tâm đến việc giáo dục học sinh gìn giữ và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc Mường thông qua nhiều hình thức đa dạng, trong đó sinh hoạt câu lạc bộ (CLB) được xem là một kênh giáo dục hiệu quả. Tiêu biểu có thể kể đến CLB “Em yêu bản sắc văn hóa dân tộc” hay CLB các trò chơi dân gian như ném còn, đánh mông, ô ăn quan, cà kheo... Không chỉ giúp học sinh hiểu biết và thành thạo các giá trị văn hóa truyền thống, hoạt động CLB còn tạo môi trường giao lưu, chia sẻ, nơi các em có cơ hội tìm hiểu, kết nối, đồng thời biết hỗ trợ lẫn nhau khi gặp khó khăn. Qua đó, các CLB không chỉ góp phần bồi đắp niềm tự hào dân tộc mà còn trở thành cầu nối nuôi dưỡng tinh thần đoàn kết, gắn bó trong tập thể học sinh nội trú.

Ngoài ra, thông qua các hoạt động ngoại khóa của nhà trường, học sinh có cơ hội thử thách bản thân, từ đó hình thành khả năng làm việc trong nhóm và phát triển các kỹ năng mềm cần thiết cho tương lai. Các sự kiện được tổ chức không chỉ là cơ hội để thể hiện bản thân mà còn là dịp để học sinh từ các lớp, các khối khác nhau giao lưu, nâng cao câu chuyện kết nối và thấu hiểu nhau hơn.

Củng cố tinh thần đoàn kết thông qua các hoạt động của CLB, hoạt động ngoại khóa... không chỉ là trách nhiệm của công tác giáo dục trong mỗi nhà trường mà còn là cơ hội để bản thân học sinh phát huy khả năng của mình và cùng nhau xây dựng một môi trường học tập tích cực, lành mạnh.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh giáo dục hiện nay, việc không ngừng đổi mới phương pháp giáo dục toàn diện cho học sinh, đặc biệt là học sinh DTNT là một yêu cầu thiết yếu và cấp bách. Trong đó, việc củng cố và phát huy tinh thần đoàn kết trong học sinh dân tộc không chỉ là một nhiệm vụ mang tính giáo dục mà còn mang ý nghĩa xã hội sâu sắc. Tinh thần đoàn kết không những giúp các em hỗ trợ, chia sẻ trong học tập và sinh hoạt, mà còn góp phần hình thành nhân cách, tạo dựng môi trường học đường tích cực, lành mạnh, hướng đến mục tiêu phát triển toàn diện cả về trí tuệ và tâm hồn. Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là công cụ hiệu quả trong giáo dục tinh thần đoàn kết cho học sinh PT DTNT THCS&THPT Tân Lạc. Sự phối hợp giữa giáo viên chủ nhiệm, nhà trường, đoàn thể và phụ huynh đã tạo nên môi trường học đường hạnh phúc, an toàn và gắn kết.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình phổ thông, Chương trình tổng thể 2018 (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo)*.
2. Bộ GD-ĐT (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông Hoạt động trải nghiệm và hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/ 2018 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT)*.
3. Chu Thị Mai Hương, Trần Thị Phượng (2024), *Thực trạng và đề xuất phương pháp dạy học nhằm nâng cao chất lượng hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp trong nhà trường*, Tạp chí Giáo dục (2024), 24(6), 47-52
4. Tư tưởng Hồ Chí Minh về đại đoàn kết dân tộc, <https://dbnd.quangngai.gov.vn>.
5. Viện Ngôn ngữ học (2003), *Từ điển Tiếng Việt*, Nxb. Đà Nẵng và Trung tâm Từ điển học, Hà Nội - Đà Nẵng, tr. 328.